

Naredimo nekaj štajerskega, da bomo ponosni

Vojko Belšak, igralec SLG Celje, prejemnik Večerove nagrade za igralske dosežke v sezoni 2014/15

BOJAN TOMAŽIČ

V petek ste v Celju imeli premiero Učenih žensk po motivih Molièrovih Učenih žensk, v režiji Jerneja Lorenčija. Je bilo (po njej) veselo?

"Lorencijeva predstava je odlična. Drugače kot druge uporablja gledališki čas. Publika je 'dol padla', igralci smo tudi zelo zadovoljni. Eni so po premieri žurali do treh zjutraj, jaz sem ob polnoči že bil doma. Sam sem si naredil hiter žur, popil dve pivi in šel spat. Če bi mi kdo v srednji šoli rekel, da bom temu rekel zabava, bi mu rekel, da je nor. Po predstavi v Celju sem sedel v avtomobil in se odpeljal domov v Maribor."

No, pa saj ste igralci samo ljudje, ali ne več?

"(Smeh) Povsem drugače je, kot je bilo pred desetletji, ko se je igralec 'preveč sprostil' in je predstava odpadla zaradi bolezni v ansamblu. Zdaj bi igralca dali na disciplinsko in ga vrgli iz službe. Ko je enkrat zaradi mene odpadla predstava, so me kaznovali, deset mesecev sem plačeval po 260 evrov kazni in dobil disciplinski opomin."

Kakšen je bil razlog?

"Na obisk je prišla mlada družina z dojenčkom. In ker je otrok spal tudi podnevi, smo vsi dali telefone na tiho. Šele ko so se deset minut do osmih zvečer poslovili, sem se spomnil na telefon in na njem imel 38 neodgovorjenih klicev. Čez deset minut bi moral biti na predstavi v Ljubljani, jaz pa sem v copatih stal na parkirišču pred stanovanjem v Mariboru."

Ploskajmo sebi in vsi nam bodo ploskali

V predstavi Vorkšop na Moljera, ki jo igrate v Celju, se gledališčniki ukvarjate z gledališčem. "Ploskajmo sebi in vsi nam bodo ploskali," privre enemu na plan. Je res to teaterski svet?

"Ja, predstavljamo naš svet, zakulisje, tisto, kar je ljudem skrito. Seveda gre za komedijo. Za mnoge je šok, ko vidijo, kako se lahko tudi pride do končnega proizvoda, do predstave. Vorkšop pa vendarle prikazuje bizarnost našega posla, kjer moraš od nule postrgati nekatere stvari iz sebe, da nastane nekaj, kar nekdo preoblikuje v čisto nekaj drugega. Ta teaterski proces je v predstavi dobro predstavljen. Tisti, ki ne poznajo industrije teatra, so bili morda

zgroženi, lahko da so tudi pomislili, da se delamo norca iz publike. Vendar je proces nastajanja predstave res takšen."

Gre za domače besedilo, avtor je Matjaž Zupančič, pisec in režiser, predstavo je zrežiral režiser in igralec Boris Kobal.

"Predstava je povsem domač proizvod, kar je danes redko. Zdaj bi vsi, govorim predvsem o TV-industriji, kupovali licence, kot da si ne zaupamo dovolj. Pri nas zanemarjamo mlade avtorje in tako teatri nimajo piscev, ki bi stali za njimi. Velik mariborski teater, na primer, bi moral imeti četico mladih piscev iz svojega okolja, tako bi živel z mestom in okolico in še pisci bi imeli kaj od tega. Podobno velja za druga gledališča v Sloveniji. Ne bi se smeli zapirati v ograje. Vorkšop je v tem smislu zelo dragocen primer."

Predstava je gledališki odziv na aktualne bolj ali manj smešne televizijske šove, v katerih nastopajo talentirani in netalesirani pevci, plesalci, posebneži in tako dalje.

"Ja, obstaja tričlanska komisija, ki nadzoruje projekt treh igralcev, saj so dobili evropska sredstva za predstavo, ki naj bi trajala šest ur. Igralci se trudimo izhajati iz tradicionalno gledaliških korenin in na koncu komisija teater razmesari. Denar poreže vsa krila. Katarza se skriva v spoznanju, da so klasične prvine še vedno najučinkovitejše, vse drugo je odkrivanje tople vode."

Klasika torej, četudi največ ljudi plačuje vstopnine za najbolj plehke zabave?

"S komercializacijo in podžanri, ki so se pojavili, velja, da je gledališče institucija, ki skrbi za zabavo. Čeprav igra res pomeni igrati se. To je samo del resnice, kaj je gledališče. Spodbudno je, da obstajajo ljudje, ki menijo, da je teater tudi zato, da razmišlja o vprašanih, ki nas pestijo tako v družbi, času, okolju, kjer živimo, ali intimno pri sebi. Včasih je že dovolj, da samo vidimo neki drug pogled na isto vprašanje, kar pomeni dobrodošlo osvežitev v času propagandnega in estetskega enoumja. Ali pa najbolj radikalno, kar je možno in najbolj odkrito, kar je možno. To je luksuz teatra. Klasična vprašanja so vedno aktualna. Znebiti se je treba tega, da ljudje za gledališče rečejo, da so to pač oni tam. Za kar smo odgovorni tudi sami gleda-

ličniki. Z vzgojo v vrtcih in osnovni šoli se začne. Za učitelje je včasih bilo normalno, da so redno hodili v gledališče, zdaj ni več tako."

Morda so zdaj pred tebe ekranom. Vi ste na televiziji tudi nastopali v nedeljskem večernem terminu, v oddaji pri Mariu, pa v Lepo je biti sosed in mogoče vas je videti v Eni žlahtni štoriji. Kam ste naložili slavo in denar?

"(Smeh) Z obema sem plačal položnice."

Je štorijo zabavno delati? Vam godi pozornost, ki so je deležni televizijci?

"Je komercialna nadaljevanka, ki je na več nivojih presešla pričakovanja. Je zabavna, ljudska, predvsem pa nadaljevanka, s katero se ljudje identificirajo kot z domačim produktom. Zmeraj me zanimajo stvari, ki jih še nisem počel, čeprav so lahko tudi riskantne. Voditi prireditve, biti v seriji, iti v projekt, četudi propade, je bolje kot nič poskusiti. Imam mnenje, stališče, ker sem nekaj preizkusil. Strah me je tistega, o čemer nimam mnenja. Da televizija prinese prepoznavnost, je kolateralna škoda, ki igralskemu egu tako in tako prija. Igralski ego je neskončen. Zanimivo pa je, da so tudi okolja, kjer televizijskih nadaljevanek ne gledajo. V Sloveniji živimo v tako različnih svetovih, da nekdo, s katerim si deliš ulico, sploh ne ve za literaturo in teater, in ti ne veš, da se tam ustanavlja ali deluje nekaj totalno dobrega."

Bodo za vaš Art povsod izvedeli?

"Tadej Toš, Kristijan Ostanek in jaz smo naredili revival ptujske predstave iz 2003., ki to ni. Najeli smo dvorano v Kamnici in šepetalko. Scenografijo, kostumografijo, lekturo, režiserja, tehniko, glasbo smo črtali, da bo čim manj stroškov in jo bo mogoče izvesti povsod, kjer imajo tri stole. Vse, kar smo si kupili, so črne obleke, trije 'men in black' z belimi srjanci pičimo nekaj med duhom igre, ki jo je Yasmina Reza napisala o prijateljstvu in tem, kaj danes nam tu prijateljstvo pomeni. To ni stand up in ne monodrama, ampak džez gledališka predstava. Gledalci uživajo, se smejiijo od začetka do konca, hkrati je tudi v razmislek o prijateljstvu. V primerjavi s predstavo izpred desetletja so stvari bolj spiljene. Dialogi so moški. Bomo v abonmaju Narodnega doma Maribor,

baza je ostala Kamnica s čudovitim kulturnim domom in super ljudmi. Igrali jo bomo tudi po vsej Sloveniji."

Bi delali kaj tudi v Mariboru, kjer živite?

"Seveda. V Mariboru je veliko razpršenih underground scen, ki so zelo aktivne, dosežkov, s katerimi bi se na nacionalni ravni identificirali, pa ni. Radi rečemo, da je vse centralizirano v Ljubljani, a tam ljudje stojijo skupaj. Ni razloga, da v Mariboru ne bi imeli svoje 'storije', mogoče bi lahko posneli akcijsko-kriminalni film, grozljivko, družinsko komično dramo ali karkoli. Ogromno mladih zna snemati in montirati in nimajo pametnega dela. Naj pridejo do nas in naredimo kaj, na kar bi bili vsi ponosni. Da je Štajerec v slovenskih zgodbah zmerom manj pаметen ali pijanec, ni ljubljanski problem, ampak naš. Ker sami nič ne naredimo in ne stopimo skupaj."

Ja, naše narečje je naš materni jezik.
"Če si Primorec, si zabaven, če si Štajerec, si retardiran, če si Ljubljčan, si frajer. Štajerci premalo samozavestno uporabljamo svoje narečje. Vsi imamo občutek krivde, če govorimo štajersko. To lahko popravimo samo s svojimi dobrimi izdelki, s serijami, filmi, predstavami, na katere bomo ponosni. Tako se pridobiva samozavest. To ni nepomembno. Na dolg rok predsodki vplivajo na to, kako se izoblikuješ kot osebnost. Sebe zmerom gledaš iz svojega okolja, če nič ne narediš, je hočeš nočeš zmerom enako."

Branka Bezeljak Glazer jih je spodbujala

Vi ste sicer ptujski igralni produkt?
"Branka Bezeljak Glazer, profesorica slovenskega jezika na ptujski gimnaziji, ki se je kasneje zaposlila v Zvezi kulturnih organizacij Ptuj, je bila v zlatih časih socializma generator in motor dramskih skupin, iz njih nas je veliko pristalo na akademiji. Zvezdana Mlakar

in Igor Samobor sta bila prej in sta tudi Ptujčana, za generacijo, v kateri smo bili po vrsti Samo Strelec, Gorazd Jakomini, jaz, Nešo Tokalič, Tadej Toš, Aljoša Koltak, Helena Peršuh, tudi Iva Krajnc in drugi, je veliko naredila. Ko kasneje ni bilo več denarja za društva, so dramske skupine ugasnile."

Kako ste vi prišli v dramsko skupino?

"Slučajno. Primanjkovalo je fantov. Po dveh ali treh letih je prišel čas sprejemnih izpitov. In sem si rekel, da bi šel na gozdarsko ali računalniško šolo ali na AGRFT. Kar bo, bo. Nisem od malega trpel, da bi rad bil igralec. Ko pa sem to začel, se mi je zdelo, da se na odru počutim najbolj živega. Ker se nekaj dogaja. Nisem bil predisponiran za knjižnega molja, težko sem dolgo sedel. Tu pa je bila praksa, kot bi z bedom igral. Nisi vedel, kaj bo, potem pa potres."

Bili ste res izjemna generacija. Projekt študentov igralstva in režije Zato, v katerem ste bili, je Ptuj vrnil poklicno gledališče.

"Ptujski teater so leta 1958 ukini- li, leto prej koprškega in kranjskega. Vendar je imel Ptuj gledališko tradicijo, mesto je imelo potrebo po gledališču. Imeli smo štiri dramske sekcije od pionirjev do članov in skupine starejših. Ptujski študentje AGRFT smo leta 1992 rekli, da bomo dve, tri leta v gledališču Zato, ki smo ga ustanovili, investirali prosti čas in delali predstave med študijskimi počitnicami. S fičniki, ki so bili. Zadeva je rasla, objavili smo manifest. Naredili smo načrt profesionalnega gledališča. Integrirali smo se v okolje in občina je po nekajletnem prepričevanju dala privolitev za profesionalizacijo. Želeli smo dobiti štiri delovna mesta. Ko so rekli, da to ni mogoče, smo se razpršili. Tisti, ki smo ustanovili ta teater, smo takrat, ko so bile razmere dobre, v bistvu najmanj delali v njem. Art smo delali tam, ko je bil direktor Rene Maurin, ko so prišli

domači, nas niso več vabili."

Decembra letos bo minilo dvajset let od ponovne formalne ustanovitve poklicnega gledališča. To je priložnost, da se ustanovitelji zberete ali se lotite česa zanimivega.

"Ne verjamem, da se bo to zgodilo, saj smo Mestnemu gledališču Ptuj ponudili končan izdelek, predstavo Art, a jih ni zanimala. Na Ptuj imamo svoje občinstvo, čeprav smo si vsi naredili imena v drugih teatririh in ne v lastnem. Prepričan sem, da bi večkrat napolnili dvorano."

Tudi za mesto bi bilo zanimivo, če bi se ustanovitelji pojavili skupaj.

"Gotovo. Posebno mladi nas poznajo, a ne vedo, da smo Ptujčani. Ko sem na Ptuj vodil prireditev, sem na poti na oder slišal dekleta iz občinstva reči: 'Glej, oni igralec iz Ljubljane je prišel.' Uf, jaz se počutim Ptujčana, živim v Mariboru blizu Ptuja, a mladi Ptujčani mislijo, da sem iz Ljubljane. Čeprav velja enkrat Ptujčan, za vedno Ptujčan, in jaz nisem tiste vrste Štajerec, ki takoj, ko pride v Ljubljano, začne govoriti ljubljansko."

Še kakšen nasvet v zvezi s predstavami, v katerih igrate?

"(Smeh) Morda pa res. Z ogledom Učenih žensk lahko tudi pri sebi preverite, koliko praznih besed uporabljate in kje se v vas samih skrivajo tiste, ki so zares pomembne. Kdaj govorite s praznim leporečjem in tujimi citati, medtem ko za vsem tem tiho čepi resnica in čaka svoj trenutek, da izbruhne na površje. Presenetljivo!"

*Stopimo skupaj
in posnemimo
film ali mariborsko
"storijo"*

Page: 9

Reach: 108000

Country: SLOVENIA

Size: 971 cm2

3 / 3

Pot s Ptuja prek Trsta in Maribora v Celje

Po akademiji je dobil službo v Trstu in tam ostal šest let. Potem je šel za dve leti v Koper, nato za tri leta v Maribor, potem za štiri leta v Gorico, zdaj je šest let v Celju. "So me vedno spraševali, kje si pa zdaj. In so z ugibanjem zmerom zaostali za vsaj dva teatra. Dejal sem, da sem kot nogometaši, menjavam klube in ob vsaki menjavi malo 'upgredam.'" Ker je večinoma delal na Primorskem, se je na Celje moral navaditi. Razlike so v načinu, modusu, so pa povsod dobre in slabe strani, pravi. "V Celju se je ustvarilo jedro vitalnih ljudi, ki smo zadnji dve ali tri sezone dokazali, da smo teater, ki lahko izvede katerikoli tekst in prenese kateregakoli režiserja. Tako, kot je zdaj postavljen, obeta dobre sezone. Vzdušje je dobro." Pozna razmere v petih gledaliških hišah. "Včasih so potrebna tri leta, da se stvari obrnejo. Da se stari odmaknejo, mladi dovolj umirijo in spilijo, srednja generacija, na katero se je mogoče zanesti, pa potegne in nosi repertoar. Ko v tako okolje pride režiser s super idejo, predstava zažge. In blagodejnost se pozna v vseh segmentih teatra."

Maribor ima največ potenciala

"Maribor je najboljše mesto. Ima največ potenciala. Ker slabše ne more biti, gre lahko samo še navzgor," pravi **Vojko Belšak**, ki je živel na Ptuju, v Trstu, Kopru, Gorici, Ljubljani, zdaj je v Mariboru. "Nima sreče z župani in vse bi resda morali urediti drugače, kot je. Na Lentu bi morale biti obala in umetniška četrt in prometnica. Maribor ima super pozicijo, blizu sta Gradec in Zagreb, reka teče skozi mesto, pozimi se lahko z gondolo pelješ na vrh Pohorja in smučaš. Poleti sem s kolesom takoj v gorinah, peš pridem iz bloka in tečem, mesto ima izjemno lep park. In veliko je ustvarjalcev, ki bi se morali povezati."

Vojko Belšak (Igor Napast)